

POSTANOWIENIE

Dnia 20 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku M. K.
przy uczestnictwie A. K., A. K. i Skarbu Państwa - Prezydenta m. W.
o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 20 kwietnia 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w W.
z dnia 9 kwietnia 2015 r., sygn. akt V Ca [...],

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i oddala
wniosek uczestnika - Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej
Skarbu Państwa o zasądzenie kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawca M. K. wniósł skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w W. z dnia 9 kwietnia 2015 r. oddalającego jego apelację od niekorzystnego dla niego postanowienia Sądu Rejonowego w W. z dnia 12 września 2013 r., wydanego w sprawie o z jego wniosku o zmianę stwierdzenia

nabycia spadku po L. C., dokonanego postanowieniem Sądu Powiatowego w W. z dnia 13 listopada 1969 r., wydanym w sprawie o sygn. akt I Ns II [...]. Wnioskodawca domagał się zmiany tego postanowienia przez stwierdzenie, że wchodzące w skład spadku po L. C. gospodarstwo rolne dziedziczą po 1/2 M. C. i T. K.. Sąd Rejonowy oddalił wniosek. Sądy obu instancji uznały, że zarówno testament własnoręczny, jak i notarialny L. C. były badane przez Sąd Powiatowy w W. w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku zakończonej postanowieniem z 13 listopada 1969 r., przy czym testament notarialny został uznany za dokument zawierający zapis gospodarstwa rolnego spadkodawcy. Testament ten i zawarte w nim postanowienie spadkodawcy nie został przez te Sądy uznany za nową okoliczność uzasadniającą zmianę postanowienia w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku z 1969 r. Sądy wyjaśniły, że postępowanie przewidziane w art. 679 k.p.c. nie służy naprawie błędów sądu popełnionych w postępowaniu spadkowym, ani też usunięciu skutków niezajomości prawa przez uczestników postępowania, lecz umożliwia zmianę postanowienia spadkowego w razie wykrycia okoliczności i dowodów, których zainteresowany nie mógł powołać w postępowaniu spadkowym. Dodatkowo Sądy zwróciły uwagę, że wnioskodawca nie zachował terminu rocznego przewidzianego przez art. 679 k.p.c., skoro o testamencie dowiedział się w 2000 r. i odnalazł go jesienią 2000 r., a wniosek o zmianę stwierdzenia nabycia spadku zgłosił niemal 13 lat później.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił naruszenie przepisów postępowania - art. 379 pkt 5 k.p.c., art. 679 k.p.c. i art. 670 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c., które jego zdaniem mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Podniósł też naruszenie prawa materialnego - art. 948 k.c., art. 961 k.c. i art. 963 k.c. Wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu Okręgowego w W. oraz postanowienia Sądu Rejonowego w W., zniesienie postępowania w obu instancjach i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w W. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną uczestnik Skarb Państwa - Prezydent m. W. wniósł o odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie, a także o zasądzenie od skarżącego na rzecz Skarbu Państwa -

Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przysądu, ustanowionej w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania. Skarżący powołał się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., to znaczy - oczywistą zasadność wniesionej skargi kasacyjnej. Skarżący uzasadnił wniosek o rozpoznanie jego skargi wystąpieniem przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 3 k.p.c., to znaczy potrzebą wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości interpretacyjne lub rozbieżności w orzecznictwie sądów oraz nieważnością postępowania. Uzasadniając potrzebę wykładni przepisów skarżący wskazał, iż „dotychczasowa interpretacja doktryny i wykładnia sądowa art. 961 k.c. i 963 k.c. nie są dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy wystarczające z uwagi na istotną wątpliwość interpretacyjną co do tego, kiedy zapis testamentowy należy traktować jako powołanie do spadku w całości lub określonej części, a to wobec nadal istniejącej rozbieżności w tej kwestii w orzecznictwie i wobec niejednoznaczności pojęcia „zapis”, szczególnie gdy ze stanu faktycznego i treści testamentu wynika, że opisany testamentem własnoręcznym lub aktem notarialnym legat nazwany „zapisem” jest faktycznie powołaniem do spadku. Stąd wykładnia jakie zasady (przesłanki) należy uwzględnić przy uznaniu, że akt notarialny nawet nazwany „zapisem”, czy testament własnoręczny także nawiązujący do „zapisu” spełnia warunki powołania do spadku jako spadkobiercy, a nie jako zapisobiercy opisanego w testamencie nazwą zapis, ale treścią temu pojęciu nie

odpowiadającą.” Nadto skarżący uznał, iż zaskarżone postanowienie zostało wydane w warunkach nieważności postępowania - z naruszeniem art. 379 pkt 5 k.p.c. w zw. z 391 k.p.c. - „nie można bowiem podzielić poglądu Sądu Okręgowego, że udział w postępowaniu o zmianę stwierdzenia nabycia spadku osób mających interes prawny, w szczególności M. C. (jej spadkobierców) tak w zakresie faktów, jak i prawa, jakie w postępowaniu spadkowym zostało zastosowane do nich w ramach ściśle określonego stanu faktycznego, jest zbędny.”

Powołując się na przesłankę potrzeby wykładni określonych przepisów prawa skarżący powinien określić, które przepisy wymagają wykładni, ale także wskazać, na czym polegają poważne wątpliwości związane z ich rozumieniem i jakie racje wspierają rozbieżne oceny prawne, a także przedstawić własną propozycję ich interpretacji. Jeżeli zaś skarżący powołuje się na rozbieżności w orzecznictwie, to jego obowiązkiem jest przedstawienie rozbieżnych orzeczeń wraz z analizą źródeł ich niejednolitości, która wynika z różnej wykładni przepisu albo wykazanie, że wykładnia dokonana przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego. Publiczne cele jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej wymaga ponadto wykazania celowości wykładni przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124). Oczywiście jest również, że wskazywana rozbieżność musi stanowić punkt sporny, istotny dla rozstrzygnięcia przedstawionej sprawy. Skarżący nie wywiązał się z tak określonych obowiązków. Przedstawione wątpliwości związane z rozróżnieniem pomiędzy zapisem a istnieniem podstaw do stosowania art. 961 k.c. były już wielokrotnie przedmiotem wykładni sądowej i od dawna nie rodzą istotnych rozbieżności interpretacyjnych (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2000 r., II CKN 505/00, z dnia 1 grudnia 2011 r., I CSK 419/10, czy z dnia 28 marca 2012 r., V CSK 175/11), co najwyżej na poziomie stosowania prawa w konkretnych okolicznościach faktycznych. Przy tym wnioskodawca w swoim zagadnieniu ani w zarzutach nie powołał nawet przepisu dotyczącego zapisu (art. 968 k.c.), lecz przepis odnoszący się do podstawienia (art. 963 k.c.) i nie wyjaśnił, jaki ma on związek z przedstawionym problemem.

Nie zachodzi też zarzucana przez skarżącego nieważność postępowania. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w mającej moc zasady prawnej uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 20 kwietnia 2009 r. (III CZP 112/09, OSNC 2010/7-8/98), niewzięcie przez zainteresowanego udziału w sprawie rozpoznawanej w postępowaniu nieprocesowym nie powoduje nieważności postępowania. Osoba taka może żądać wznowienia postępowania, jeżeli postępowanie to narusza jej prawa.

Przytaczana przez skarżącego w uzasadnieniu wniosku potrzeba wskazania mu, na jakiej drodze mógłby dochodzić obecnie roszczeń dotyczących gruntu zamiennego w ogóle nie mieści się w granicach przesłanek przedsądu.

Skoro powołane przez skarżącego podstawy przyjęcia jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wystąpiły, a z okoliczności sprawy nie wynika, aby zachodziły inne przesłanki przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia.

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego wynika z treści art. 520 § 1, art. 98 § 3, art. 99 i art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 13 § 2 k.p.c.